

GÖRDÜKLƏRİM VƏ BİLDİKLƏRİM

CİNGİZ ƏNVƏROĞLU

(əvvəli ötən sayımızda)

II

İndi mən Vaqif Aslanın şeirlərindən bəzilərinin necə ərsəyə gəldiyindən, şahidi olduğum məqamlardan danışacağam. 2006-cı ilin axırını-cı ayında biz gözəl ziyalı dostumuz Səyyarə xanım Səyyafin toyuna dəvət edildik. Vaqif Aslanla görüşüb həmin toya necə, nə vaxt gəməyi müzakirə edirdik. Birdən ağıma belə bir fikir gəldi. Dedim şair Səyyarə xanım çox tələntli, xüsusi istedadı olan ədəbiyyat adamıdır, şeir xridarıdır, onun məclisinə məxsusi şeir yazsan, çox əla olar. Vaqif Aslan mənə dedi ki, mən ömrümdə bir dəfə də olsa sifarişlə şeir yazmamışam. Mən dedim: "Şair, bu sifariş deyil, dost görüşünə şeirlə getsək, daha yaxşı olar." Bir neçə gün bu mövzuda söhbətimiz davam etdi. Çətini Vaqif Aslanı bu mövzuya cəlb etmək idi və mən buna nail olmuşdum. Yenə gecənin yarısı telefon zənginə ayıldım. Zəng edən adətli üzrə Vaqif Aslan idi. Dedi: "Sən deyən şeiri yazdım." Dedim: "Oxu!" O, telefonda bu şeiri mənə oxudu:

*Bu körpünü quran qurdu,
Mən də ondan keçər oldum.
Küsmə məndən, atam yurdu,
Özümə yurd seçər oldum.*

*Qızıl idi qızlıq çağım,
Şahidimdir bağcam,bağım.
Xınalandı əl-ayağım,
Gəlin olub köçər oldum.*

*Mən gedərəm, anam ağılır,
Ey dalımcə baxan dağlar.
Qurumasın buz bulaqlar,
Bəlkə, bir də içər oldum.*

*Bacısından doyan qardaş,
Özgələyə uyan qardaş,
Taleyimə qıyan qardaş,
Di gəl, səni qucar oldum.*

*Salamat qal, bar ağacım,
Alma, armud, nar ağacım.
Böyüdükcə yar ağacım,
Uçurtdular, uçar oldum.*

*Sağlıq olsun, çiçəklərim,
Tənəklərim, dibçəklərim,*

*Yalanlarım, gerçəklərim,
Sizə könül açar oldum.*

*Ev işlərim, əl işlərim,
Adətlərim, vərdişlərim,
Kürlüklərim, gərdişlərim,
Ayrılığa düçar oldum.*

*Bu körpünü quran qurdu,
Mən də ondan keçər oldum.
Salamat qal, atam yurdu,
Özümə yurd seçər oldum.*

Bakıda böyük şadlıq saraylarından birində

möhtəşəm bur toy şənliyi təşkil edilmişdi. Rayonlardan, qonşu dövlətlərdən toya sərbəlliyə ziyalılar gəlmişdi. Çoxları yeyib-içib şən-lənmişdi. Gecə saat 12-yə bir neçə dəqiqə qalmış Vaqif Aslanla sözlər verildi. Mən çox narahat idim ki, bu haray- həşirli zalda adamlar necə sakitləşəcək, şeirə kim qulaq asacaq? Vaif Aslan öz təmkinini və xüsusi intonasiası ilə təbrikinə başladı. Onun məntiqli və məzmunlu danışığı tezliklə adamların diqqətini cəlb etdi, həmin şeir deyiləndə isə zalda inanılmaz bir sakitlik höküm sürürdü. İnsanlar sakitlik olsun deyərə sanki dərinədən nəfəs almırdılar.

Uzun illər iştirak etdiyim Bakı toylarından fərqli olaraq məclisin bu abı-havası məndə əminlik yaratdı ki, bu toyda iştirak edənlər həqiqətən sözə qiymət verən, sözlə qədri bilən insanlardır.

Şair şeiri deyib qurtaranda zalda gurultulu alqış səsləri yüksəldi. Bu alqış sədaləri altında Səyyarə xanımın valideyinləri və tanımadığım bir çox insanlar yaxınlaşıb Vaqif Aslanla görüşüb ona təşəkkür etdilər.

Alqış sədaləri altında biz bəylə gəlinin oturduğu səhnəyə yaxınlaşanda Səyyarə xanım ayağa qalxıb Vaqif Aslanı hörmət və ehtiramla qarşıladı, məclisdə iştirak etdiyimizə görə bizə təşəkkür etdi.

Biz həmin toydan çıxanda gecə saat 2 olardı. Biz gecəni Bakıda qalıb səhər xoş təəssüratlarla Şəkiyə qayıtdıq. İndi həmin şeir dillər əzbəri olub bir çox toylarda deyilir.

Bir dəfə mən Vaqif Aslanla onun iş otağında görüşdüm. Şəhərin mərkəzində, Nakam adına kitabxananın ikinci mərtəbəsində olan bu geniş otaqdakı kitab şkaflarında çoxlu kitablar-xüsusilə də bədii ədəbiyyat nümunələri var idi. Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin bölgədəki üzvləri rayonlar üzrə müəyyən edilmiş günlərdə, təyin edilmiş saatlarda həmin otağa topla-

sır, yazdıqları yeni şeirləri, hekayələri, məqalələri oxuyur onları müzakirə edirdilər. Mən onların belə toplantılarında tez-tez iştirak edirdim. Vaqif Aslan onları çox böyük diqqətlə dinləyib öz iradlarını, təkliflərini, məsləhətlərini verirdi. Hər dəfə qonşu bölgələrdən qonaqlar gəlirdi və Şəki yazarları ilə onların görüşləri təşkil edilirdi. Qazaxdan -gözəl insan, böyük şair Barat Vüsalla, Mingəçevirdən İsmayıl İmanzadə ilə, Gəncədən Məmməd Alimlə, Ağstafadan Qara Əhmədovla olan əlaqələr genişlənir, Qarabağ şairləri və ən çox Bakıdan gələn ziyalılarla, söz-qələm sahibləri ilə görüşlər təşkil edilirdi. Hətta həmyerlimiz böyük şair Bəxtiyar Vahabzadə hər il yay aylarında Şəkiyə gələndə həmin otaqda yerli və müxtəlif rayonlardan gələn yazarlarla görüşürdü. Orada demək olar ki, böyük bir ədəbi məclis, yaradıcılıq mərkəzi fəaliyyət göstərirdi. Çox təəssüf ki, həmin bina əsaslı təmir edildikdən sonra Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Şəki bölməsinə deyil, başqa qurumlara verildi. Böyük bir ziyalı dəstə, gənc şairlər, həvəskar yazıçılar, folklor həvəskərləri bir müddət çayxanalarda görüşməli oldular və sonra bu görüşlər azaldı və indi yaradıcı insanlar konkret görüş yerləri olmadığına görə biri-birlərindən uzaq düşüblər.

2007-ci ilin yazı idi, mən Vaqif Aslanla həmin mərkəzdə görüşdüm. Gələn-gedən çox olsa da, biz maraqlı bir mövzuda söhbət edirdik. Həmin vaxt Vaqif Aslan Şəki xanı Hüseynxan Müştəq haqqında böyük bir əsər yazmaq üçün hazırlıqda idi və onunla bağlı faktları toplayırdı. Bu çox çətin və məsuliyyətli bir iş idi.

Onu da deyim ki,

Vaqif Aslanın hər bir əsərində istifadə etdiyi və arşındığı mənbələrdən topladığı faktlar bir neçə doktorluq dissertasiyası üçün kifayət edən materiallardan geniş və sərbəlliyə olur. Bütün bunları gördükdən sonra məndə belə bir fikir yarandı ki, Vaqif Aslan bu zəka, bu kamillik, bu istedad və işgüzarlıqla Bakıda yaşasa idi, ölkə rəhbərləri onu yaxından tanıyardı və o çoxdan həmin elm adamı, həmin böyük şair kimi daha məşhur olardı, bir çox adlar və mükafatlar alardı. Biz otaqdan çıxıb pillələrlə aşağı endik və gedə-gedə söhbətimizi davam etdirdik. Mən bu məqsədlə Vaqif Aslanla dedim:

-Allah sənə kömək olsun, sən bu savadla, bu istedadla Bakıda yaşasaydın, həyatın daha firavan, yolun daha işıqlı, taleyin tam başqa formada olardı. Nə var idi rayonda?

Niyə gəlib burda yaşadın? Ataların belə bir sözü var: "Balıq dəryada böyüyər." Sən gəlib bu bataqlıqda ilişib qaldın.

Vaqif Aslan elə bil dərindən xəyallara daldı. Mən gördüm onun hətta addımlarının ahəngi pozuldu. Belə qəribə, xüsusi istedadlı insanlarla dostluq etmək çox çətin məsələdir. Gərək belə vaxtlarda O, xəyallara qovuşanda sakitlik yaradıb onu ətrafdakılardan qoruyasan, qeyri

adi hərəkətlərinə mane olmayasan və onu öz düşüncələrindən ayırmayasan. Yıxılmasın deyər mən sakitcə onun qolundan tutdum və biz bir neçə addım belə getdik. Vaqif Aslan özü-özünə mənim sualımı təkrar edirdi:

- Mən bu kənddə niyə qaldım? Mən bu kənddə niyə qaldım?

O, bu sualı bir neçə dəfə təkrar etdi. Qarşıdan şairin kənd tanışlarından bir nəfər gəlirdi. O, yaxınlaşanda mən ona işarə etdim ki, sakit dur, danışma və biz yenə ahəngi pozulan addımlarla bir az da getdik. Həmin adam bir neçə addım gedib geri qayıtdı. Mən yenə ona işarə etdim ki, danışma, sakit dur. Həmin vaxt Vaqif Aslan bədhəştən dediyi bu şeirlə mənim sualıma cavab verdi:

*Mən bu kənddə qalmaz idim...
Yazıyla aldatdı məni.
Boynuma yük almaz idim...
Nazıyla aldatdı məni.*

*İşim-işim işiltisi,
Xışım-xışım xışiltısı,
Piçil-piçil piçiltisi,
Sözülə aldatdı məni.*

*Ey gedəri, ey gələri,
Sayım sənə mən nələri?
Qayım-qayım çeşmələri
Gözülə aldatdı məni.*

*Qalasının daşı ilə,
Qayasının qaşığı ilə,
Böyükklüyü, yaşı ilə,
Özüylə aldatdı məni.*

*Bax, yenə də yaşıl doudu...
Məndən ötrü daha sondu.
Zirvəsinə quşum qondu,
Düzülə aldatdı məni.*

*Dilə tutdu axşam -səhər...
O-füsunkar, mən birtəhər...
Gördü məni çəkir şəhər,
Qızıyla aldatdı məni.*

O, "Qızıyla aldatdı məni" deyəndə mən anladım ki, şair öz kəndindən sevilən aldığı, ailə quduğu həyat yoldaşını nəzərdə tutur. Deməli şair yaşadığı böyük bir sevginin kəməndinə düşüb kəddə qalıb. Çoxlarından fərqli olaraq öz sevgisini mala, mülkə, var-dövlətə, vəziyyəyə, mənəbə dəyişməyib. Bu isə onun həm şəxsiyyətinin, həm əxlaqının göstəricisidir.

Söhbətlərimizin birində

mən Azərbaycanın böyük şairi Şəhriyarın "Getmə, tərsə balası, mən də sənə sayə gəlim. Dəməndən yapışım, mən də kəlisaya gəlim" mətləli qəzəlinə "Nənə qamında da sənə əzik olsaydım əgər, İstəməzdim doğulub, bir də bu dünyaya gəlim", "...Allahından sən əgər qorxmayıb olsan tərsə, Qorxuram mən də dönüb dini-Məsihiyə gəlim. Şeyx Sənan kimi donquz otarıb illərcə, Səni bir görmək üçün məbədi-tərsəyə gəlim" misralarını əzbərdən dedim və soruşdum: "Necədir?" Mən Şəhriyarın bu qəzəlini eşidəndə özümü çox narahat hiss edirəm. Necə yəni bir erməni qızından ötrü dinini-imanını dəyişsən, bu necə ola bilər, mən anlama bilmirəm. Bir neçə dəfə bu mövzuda söhbətimiz oldu və mən xahiş etdim ki, şair buna bir cavab yaz.

Vaqif Aslan dedi: "Maraqlıdır. Amma unutmama ki, bu qəzəlin birinci və ikinci beyti S. Ə. Şirvaniyə məxsusdur. Deyilənlərə görə, Şəhriyar bunları şirvanlı anasından eşitmişdir."

Günlərin birində gecənin yarısı, Vaqif Aslan mənə zəng etdi və dedi ki, ürəyini sakit olsun, mən Böyük Şəhriyarın həmin qəzəlinə bir nəzərə yazmışam. Oxuyum, qulaq as!

*Sən özün hay elə ki, məndə durum haya gəlim.
Ölsəm, çağır,dirilim, bir də bu dünyaya gəlim!*

*Qoy gəlinlik donunu qalxım, öz əlimlə alım.
Bəzəsinlər səni hey, mən də tamaşaya gəlim.*

*Geyinim bəy libası, əl uzadım əllərinə.
Salınan gərdəyinə eşqi tutum qayə gəlim.*

*"Üz görümçək"əvəzi canımı qiymət eləyim.
Üstünə salmaq üçün bir əbədi sayə gəlim.*

*Təyin et vaxtı özün, seç saatı,şaniyəni.
Üz tutum mən o günə, xoşladığın aya gəlim.*

*Bir nişan ver ki mənə, yerdə hara xoşdu sənə.
Yerdə yoxdursa yerin, yüksəlim səməyə gəlim.*

*Dilimiz bir, dinimiz bir, nə şikayət, nə giley?
Yarəsərim mənə heç əfya, təmənnaya gəlim?*

*Şirsə də Şəhriyarın şeiri əlində şəmşir,
İstəyirsən, belə bir şir ilə davaya gəlim!*

*Vaqif Aslanla olub qəsdli səni xəlf edən...
Höküm edibdir Yaradan, eşq ilə məməyə gəlim.*

Sonralar bu qəzəl dəfələrlə böyük konsert zallarında, televiziya, radio proqramlarında səsləndirilib və bir çox ziyalı insanlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilibdir. Hətta Vaqif Aslan İranda böyük şeir məclislərində bu qəzəli əzbər deyəndə Şəhriyarın pərəstişkarları da onu alqışlayıblar.

Müəllim, şair, yazıçı, dramaturq, tərjüməçi, publisist, tədqiqatçı alim, tarixçi və sair yüksək eimi həm də insani keyfiyyətləri ilə tanınan Vaqif Aslanı yaşadığımız müasir dövrdə elitar səviyyəsi olan ziyalılar, səmimi insanlar, milli mənəvi dəyərlərimizi qiymətləndirməyi bacaran kamil şəxsiyyətlər, şeir sevən söz sərtafları ona daha çox rəğbət bəsləyirlər.

Ona görə ki, zirvələrdən zirvələr daha yaxşı, aydın görünür və Vaqif Aslan bu keyfiyyətlərinə görə sevilir.

Mən uzun illər onunla dostluq münasibətində olan bir insan kimi şahidi olmuşam ki, Vaqif Aslanı ziyalı qadınlar daha çox sevirlər. Bunun səbəbini isə onunla həmsöhbət olan qadınlardan öyrənmişəm.

Onların dediklərinə görə qadınlar sevgi məsələlərində daha səlist, etibarlı və təmənnəsiz olurlar. Onlar Vaqif Aslanla əsil kişi qeyrətini, kişi əxlaqının, kişi kamilliyinin və bir çox kişilik normalarının toplusunu görürlər və ona özlərinin ideal sevgilisinin prototipi kimi baxırlar. Vaqif Aslan həqiqətən ideal bir insandır, böyük şəxsiyyətdir!

Hörmətli oxucularım, mən bu yazını yazar-kən tarixilik baxımından yerdəyişmələr olsa da, bunu təbii qəbul edin. Ona görə ki, bu yazı əvvəlcədən hazırlanmış ssenari əsasında yazılmayıb, bu yazı mənim Vaqif Aslan haqqında gördüklərim, bildiklərim, yaddaşmda qalan xatirələrimdir və onu indi yazdım ki, şair özü də oxusun səhvlərim olsa, iradəmi bildirsən.